

BELGISCHE KAMER VAN  
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

19 maart 2009

**WETSVOORSTEL**

**tot wijziging van de wet van  
14 januari 1975 houdende het tuchtreglement  
van de krijgsmacht  
met het oog op de toelating van militairen  
tot de uitoefening van politieke mandaten**

(ingediend door de heer Luc Sevenhans )

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS  
DE BELGIQUE

19 mars 2009

**PROPOSITION DE LOI**

**modifiant la loi du 14 janvier 1975 portant  
le règlement de discipline des forces armées  
en vue de permettre aux militaires  
d'exercer des mandats politiques**

(déposée par M. Luc Sevenhans)

**SAMENVATTING**

*Militairen kunnen reeds een provinciaal of gemeentelijk mandaat uitoefenen.*

*De indiener wil dit ook toestaan voor federale of regionale mandaten.*

**RÉSUMÉ**

*Les militaires peuvent déjà exercer un mandat provincial ou communal.*

*L'auteur veut étendre cette possibilité aux mandats fédéraux ou régionaux.*

|              |   |                                                                         |
|--------------|---|-------------------------------------------------------------------------|
| cdH          | : | centre démocrate Humaniste                                              |
| CD&V         | : | Christen-Democratisch en Vlaams                                         |
| Ecolo-Groen! | : | Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen |
| FN           | : | Front National                                                          |
| LDD          | : | Lijst Dedecker                                                          |
| MR           | : | Mouvement Réformateur                                                   |
| N-VA         | : | Nieuw-Vlaamse Alliantie                                                 |
| Open Vld     | : | Open Vlaamse liberalen en democraten                                    |
| PS           | : | Parti Socialiste                                                        |
| sp.a         | : | socialistische partij anders                                            |
| VB           | : | Vlaams Belang                                                           |

*Afkortingen bij de nummering van de publicaties:*

|                  |                                                                                                                                                                                         |
|------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DOC 52 0000/000: | Parlementair document van de 52 <sup>e</sup> zittingsperiode + basisnummer en volgnummer                                                                                                |
| QRVA:            | Schriftelijke Vragen en Antwoorden                                                                                                                                                      |
| CRIV:            | Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)                                                                                                                               |
| CRABV:           | Beknopt Verslag (blauwe kaft)                                                                                                                                                           |
| CRIV:            | Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)<br>(PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft) |
| PLEN:            | Plenum                                                                                                                                                                                  |
| COM:             | Commissievergadering                                                                                                                                                                    |
| MOT:             | Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)                                                                                                                             |

*Abréviations dans la numérotation des publications:*

|                  |                                                                                                                                                                                                             |
|------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DOC 52 0000/000: | Document parlementaire de la 52 <sup>ème</sup> législature, suivi du n° de base et du n° consécutif                                                                                                         |
| QRVA:            | Questions et Réponses écrites                                                                                                                                                                               |
| CRIV:            | Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)                                                                                                                                              |
| CRABV:           | Compte Rendu Analytique (couverture bleue)                                                                                                                                                                  |
| CRIV:            | Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)<br>(PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon) |
| PLEN:            | Séance plénière                                                                                                                                                                                             |
| COM:             | Réunion de commission                                                                                                                                                                                       |
| MOT:             | Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)                                                                                                                                             |

*Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers*

Bestellingen:  
Natieplein 2  
1008 Brussel  
Tel. : 02/ 549 81 60  
Fax : 02/549 82 74  
www.deKamer.be  
e-mail : publicaties@deKamer.be

*Publications officielles éditées par la Chambre des représentants*

Commandes:  
Place de la Nation 2  
1008 Bruxelles  
Tél. : 02/ 549 81 60  
Fax : 02/549 82 74  
www.laChambre.be  
e-mail : publications@laChambre.be

## TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel van wet strekt ertoe om militairen de mogelijkheid te verlenen zich kandidaat te stellen bij de verkiezingen en te zetelen. Het beoogt een actieve rol van militairen in de politiek.

Hiertoe is een wijziging nodig van de artikel 15 van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de Krijgsmacht.

Deze verruiming gaat niet in tegen de beweegredenen die de wetgever ertoe brachten om deze beroepscategorie restricties aan het uitoefenen van politieke activiteiten en mandaten op te leggen. Deze beweegredenen zijn terug te vinden in de memorie van toelichting bij artikel 15, § 1, van het wetsontwerp houdende het tuchtreglement van de Krijgsmacht (Parl. St. Kamer 1971-72, nr. 373/1, 5). Aldaar staat vermeld: *«Teneinde de samenhang van het leger, en diens gevolg zijn doeltreffendheid niet in het gevaar te brengen, heeft de regering geoordeeld dat, in de schoot van het leger, geen enkele politieke activiteit mag worden uitgeoefend. Anderzijds, en steeds om dezelfde redenen – namelijk het vrijwaren van de samenhang en de onafhankelijkheid van het leger – is het ondenkbaar dat een militair die voor alles verplicht is de regering te dienen en zich voor te bereiden op zijn hoofdplicht namelijk de verdediging van de natie, zich in het openbaar met politieke activiteiten inlaat.»*

Diverse argumenten pleiten immers voor de afschaffing van deze verbodsbepalingen.

Het volledig uitsluiten van de militairen van de democratische besluitvorming houdt een beperking van hun politieke rechten in. Het getuigt van wantrouwen tegenover de militaire gemeenschap. Geen enkel objectief criterium staft de huidige reglementering.

Er kan worden gesteld dat artikelen 15, 15bis en 15ter van de Tuchtwet een schending inhouden van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Ten opzichte van de rechten van de ambtenaren houdt dit een flagrante schending in van het gelijkheidsbeginsel.

In het arrest nr. 74/92 van 18 november 1992 stelde het Grondwettelijk Hof in dit verband:

«B.3.5 De verkiesbaarheid is een fundamenteel recht in een democratische samenleving. Zij kan slechts het voorwerp zijn van bijzondere beperkingen, die, zelfs al

## DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Cette proposition de loi vise à permettre aux militaires de se porter candidats aux élections et d'exercer un mandat et de jouer ainsi un rôle actif en politique.

Il s'impose, à cet égard, de modifier l'article 15 de la loi du 14 janvier 1975 portant le règlement de discipline des forces armées.

Cet élargissement n'est pas contraire aux motivations qui ont amené le législateur à imposer des restrictions à cette catégorie professionnelle en matière d'exercice d'activités et de mandats politiques. Ces motivations figurent dans l'exposé des motifs de l'article 15, § 1<sup>er</sup>, du projet de loi portant le règlement de discipline des Forces armées (Doc. Parl. Chambre 1971-1972, n° 373/1, 5) On y lit ce qui suit: *«À peine de compromettre la cohésion de l'armée et, par voie de conséquence, son efficacité, le gouvernement a estimé qu'aucune activité politique ne pouvait s'exercer en son sein. D'autre part, et toujours pour les mêmes raisons de sauvegarder la cohésion et l'indépendance de l'armée, il n'est pas concevable qu'un militaire qui se doit avant tout de servir le gouvernement et de se préparer à sa mission essentielle qui est la défense de la nation, se livre publiquement à des activités politiques.»*

Divers arguments plaident en effet en faveur de la suppression de ces interdictions.

L'exclusion totale des militaires du processus décisionnel démocratique entraîne une limitation de leurs droits politiques. Cette limitation témoigne d'une certaine méfiance à l'égard de la communauté militaire. La réglementation actuelle ne repose sur aucun critère objectif.

Il est permis d'affirmer que les articles 15, 15bis et 15ter de la loi portant le règlement de discipline sont contraires aux articles 10 et 11 de la Constitution, puisque le principe d'égalité est violé de manière flagrante quant aux droits des fonctionnaires.

Dans l'arrêt n° 74/92 du 18 novembre 1992, la Cour d'arbitrage a précisé à ce propos:

«B.3.5. L'éligibilité est un droit fondamental dans une société démocratique. Elle ne peut faire l'objet que de limitations particulières, lesquelles, même indirectes,

zijn ze indirect, verantwoord moeten zijn inzonderheid door specifieke vereisten die onontbeerlijk zijn voor de uitoefening van een bepaalde functie.

B.3.6. De naleving van het grondwettelijk gelijkheids- en niet - discriminatiebeginsel vergt dat de beperkingen die aan een categorie van personen worden opgelegd niet verder reiken dan noodzakelijk is om het beoogde doel te bereiken. De evenredigheidstoetsing moet bijzonder stringent zijn wanneer een grondrecht wordt aangetast.».

Met de goedkeuring van de wet van 14 juni 2006 «tot wijziging van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de Krijgsmacht met het oog op de toelating tot bepaalde politieke mandaten en houdende diverse bepalingen» werd een eerste stap gezet in het toekennen van politieke rechten aan de militairen. Door die wet is het hen voortaan toegestaan om zich kandidaat te stellen voor een provinciaal of een gemeentelijk mandaat en dat mandaat dan ook effectief uit te oefenen.

De toegang tot gewestelijke of federale mandaten blijft hen echter nog steeds verboden. Duitsland ziet evenwel de integratie van soldaten in staat en maatschappij door de uitoefening van het actief en passieve stemrecht, alsook het ontplooiën van geoorloofde (en zelfs aangemoedigde) politieke activiteiten. De toenmalige Duitse voorzitter van de *Bundestag* dr. Philipp Jenninger verwees reeds in 1985 ter gelegenheid van 30 jaar *Bundeswehr* naar de politieke activiteiten van militairen: «Zes militairen oefenden een parlementair mandaat uit in de *Bundestag*, 11 militairen zetelden in de deelstaatsparlementen en 1377 militairen maakten deel uit van de gemeenteraden.»<sup>1</sup> (de volledige getalsterkte van de toenmalige West-Duitse strijdkrachten bedroeg 495 000 soldaten in 1985).

De uitoefening van een provinciaal of gemeentelijk mandaat blijft echter nog steeds onderworpen aan ongeoorloofde voorwaarden en discriminaties die wij beogen te verwijderen.

<sup>1</sup> *Die Bundeswehr in der Demokratie, Ansprachen, Erklärungen, Reden, Grussworte, Vorträge zum 30 jährigen Bestehen 1955-1985, Presse- und Informationsamt der Bundesregierung, Bonn, 1985, p.32).*

doivent se justifier notamment par des exigences spécifiques, indispensables à l'exercice d'une fonction déterminée.

B.3.6. Le respect des principes constitutionnels d'égalité et de non-discrimination exige que les limitations imposées à une catégorie de personnes n'aillent pas au-delà de ce qui est nécessaire pour atteindre le but visé. Ce contrôle de proportionnalité doit être particulièrement rigoureux lorsqu'il est porté atteinte à un droit fondamental».

L'adoption de la loi du 14 juin 2006 «modifiant la loi du 14 janvier 1975 portant le règlement de discipline des Forces armées en vue de permettre l'accès à certains mandats politiques et portant des dispositions diverses» constitue un premier pas vers l'octroi de droits politiques aux militaires. Cette loi autorise les militaires à se porter candidat à un mandat provincial ou communal et à l'exercer effectivement.

L'accès aux mandats régionaux ou fédéraux leur reste toutefois interdit. L'Allemagne considère quant à elle que l'intégration de soldats dans l'État et la société s'effectue par l'exercice du droit de vote et d'éligibilité, ainsi que par le déploiement d'activités politiques autorisées (et même encouragées). Dès 1985, le président du *Bundestag* de l'époque, M. Philipp Jenninger, faisait état, à l'occasion des 30 ans de la *Bundeswehr*, des activités politiques exercées par des militaires: «Six militaires exerçaient un mandat parlementaire au *Bundestag*, 11 militaires siégeaient dans les parlements des *Länder* et 1 377 militaires étaient membres des conseils communaux.»<sup>1</sup> (la totalité des effectifs des Forces armées de l'Allemagne de l'Ouest s'élevait à 495 000 soldats en 1985).

L'exercice d'un mandat provincial ou communal reste toutefois subordonné à des conditions et discriminations illicites que la présente proposition de loi vise à supprimer.

<sup>1</sup> *Die Bundeswehr in der Demokratie, Ansprachen, Erklärungen, Reden, Grussworte, Vorträge zum 30 jährigen Bestehen 1955-1985, Presse- und Informationsamt der Bundesregierung, Bonn, 1985, p.32).*

## ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

## Art. 2

Dit artikel maakt het de militairen mogelijk zich kandidaten te stellen voor eender welk politiek mandaat en dat mandaat effectief uit te oefenen.

## Art. 3

Artikel 15ter, § 1, van de huidige Tuchtwet, gewijzigd door de wet van 14 juni 2006, bepaalt dat de uitoefening van een politiek mandaat op gemeentelijk of provinciaal vlak als gevolg heeft dat de militair in kwestie met politiek verlof gezonden wordt. Daar dat verlof onbezoldigd is, zal deze bepaling er onvermijdelijk toe leiden dat de militairen uit kleine, meestal landelijke gemeenten, het verlies van hun militaire wedde niet zullen kunnen compenseren met de wedde gekoppeld aan hun politieke mandaat.

Het voorgestelde artikel 3 corrigeert deze toestand en voorziet in een verplicht politiek verlof voor de uitoefening van een mandaat in een gemeente van meer dan 50 000 inwoners. Onder deze drempel kan de militair in kwestie een politiek verlof op vrije wil nog steeds aanvragen of kan hij zijn politiek mandaat in cumul met zijn functie binnen de Krijgsmacht uitoefenen.

Artikel 15ter, § 2, van de huidige Tuchtwet, gewijzigd bij de wet van 14 juni 2006, bepaalt dat de militair die één van de opgesomde functies binnen de Krijgsmacht uitoefent en een politiek mandaat beoogt, eveneens met politiek verlof gezonden wordt.

Deze lijst van functies is echter (te) breed opgevat en behelst volgens de ingewonnen informatie meer dan een derde van het totaal aantal functies binnen de Krijgsmacht.

Ze is eveneens discriminerend voor het inscheepbare personeel van de marine.

Met het voorgestelde artikel 4 wordt dat artikel dus opgeheven.

Dat artikel vermijdt dat de militair wiens politieke mandaat ten einde komt en die in werkelijke dienst heropgenomen wordt, één maand zonder inkomen zou moeten blijven.

Dat artikel herstelt de coherentie van artikel 15ter, § 4, van de Tuchtwet met de voorgestelde wijzigingen.

Luc SEVENHANS (Onafhankelijk)

## COMMENTAIRE DES ARTICLES

## Art. 2

Cet article permet aux militaires de se porter candidats à tout mandat politique et d'exercer effectivement ce mandat.

## Art. 3

L'article 15ter, § 1<sup>er</sup>, de l'actuelle loi relative au règlement de discipline, modifié par la loi du 14 juin 2006, prévoit que l'exercice d'un mandat politique au niveau communal ou provincial a pour effet que le militaire concerné est mis en congé politique. Ce congé n'étant pas rémunéré, cette disposition entraînera inévitablement que les militaires de petites communes généralement rurales ne pourront compenser la perte de leur traitement militaire par la rémunération liée à leur mandat politique.

L'article 3 proposé corrige cette situation et prévoit la mise en congé politique obligatoire pour l'exercice d'un mandat dans une commune de plus de 50 000 habitants. Sous ce seuil, le militaire concerné peut faire librement la demande d'un congé politique ou cumuler son mandat politique avec sa fonction au sein des Forces armées.

L'article 15ter, § 2, de l'actuelle loi relative au règlement de discipline, modifié par la loi du 14 juin 2006, prévoit que le militaire qui exerce une des fonctions énumérées dans les Forces armées et qui ambitionne un mandat politique, est également mis en congé politique.

Cette liste de fonctions est toutefois conçue de façon (trop) large et comporte, selon les informations recueillies, plus d'un tiers du nombre total de fonctions dans les Forces armées.

Elle est également discriminatoire à l'égard du personnel embarquable de la marine.

L'article 4 proposé abroge donc cet article.

Cet article évite que le militaire dont le mandat politique s'achève et qui est réintégré dans le service actif, ne doive rester un mois sans revenu.

Cet article rétablit la cohérence de l'article 15ter, § 4, de la loi relative au règlement de discipline avec les modifications proposées.

## WETSVOORSTEL

### Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

### Art. 2

In artikel 15 van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de Krijgsmacht, vervangen bij de wet van 14 juni 2006, wordt § 2 vervangen als volgt:

«§ 2. Onder voorbehoud van de toepassing van de in bijzondere wetten bepaalde onverenigbaarheden, kunnen de militairen van het actief kader die voldoen aan de in artikel 15*bis*, eerste lid, bepaalde voorwaarden, zich evenwel kandidaat stellen voor de districtraadsverkiezingen, de gemeenteraadsverkiezingen, de provincieraadsverkiezingen, de wetgevende verkiezingen, de verkiezingen voor het Europees parlement en de verkiezingen voor de gemeenschaps- en gewestparlementen.

Zij mogen alle uitvoerende en niet uitvoerende politieke mandaten uitoefenen.»

### Art. 3

In artikel 15*ter* van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 wordt vervangen als volgt:

«§ 1. De militair, welke functie hij ook uitoefent, wordt met politiek verlof gezonden voor de uitoefening van één van de volgende mandaten: lid van de Kamer van volksvertegenwoordigers, senator, lid van het Europees parlement, lid van een gemeenschaps- of gewestraad, burgemeester of schepen of voorzitter van een openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van een stad of een gemeente van 50 001 of meer inwoners, lid van de bestendige deputatie van een provincie, lid van de federale regering of lid van een gemeenschaps- of gewestregering.»;

## PROPOSITION DE LOI

### Article 1<sup>er</sup>

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

### Art. 2

Dans l'article 15 de la loi du 14 janvier 1975 portant le règlement de discipline des Forces armées, remplacé par la loi du 14 juin 2006, le paragraphe 2 est remplacé par ce qui suit:

«§ 2. Sans préjudice de l'application des incompatibilités prévues dans des lois particulières, les militaires du cadre actif qui satisfont aux conditions fixées à l'article 15*bis*, alinéa 1<sup>er</sup>, peuvent se présenter aux élections intracommunales, aux élections communales, aux élections provinciales, aux élections législatives, aux élections du Parlement européen et aux élections communautaires et régionales.

Ils peuvent exercer tous les mandats politiques exécutifs et non exécutifs.».

### Art. 3

Dans l'article 15*ter* de la même loi, les modifications suivantes sont apportées:

1° le paragraphe 1<sup>er</sup> est remplacé par ce qui suit:

«§ 1<sup>er</sup>. Le militaire, quelle que soit la fonction qu'il exerce, est mis en congé politique pour l'exercice d'un des mandats suivants: membre de la Chambre des représentants, sénateur, membre du Parlement européen, membre d'un conseil de communauté ou de région, bourgmestre, échevin ou président d'un centre public d'action sociale d'une ville ou d'une commune de 50 001 habitants ou plus, membre de la députation permanente d'une province, membre du gouvernement fédéral ou membre d'un gouvernement de communauté ou de région.»;

2° paragraaf 2 wordt opgeheven;

3° in paragraaf 3, derde lid, vervallen de woorden «die volgt op die»;

4° in paragraaf 4 vervallen de woorden «8° tot 11°,».

16 maart 2009

Luc SEVENHANS (Onafhankelijk)

2° le paragraphe 2 est abrogé;

3° dans le paragraphe 3, alinéa 3, les mots «qui suit celui» sont abrogés;

4° dans le paragraphe 4, les mots «8° à 11°,» sont abrogés.

16 mars 2009